

Резюме на трудовете
на гл.ас. д-р Тодор Стоянов Тодоров,
представени
за участие в конкурс за заемане на академична длъжност
„ДОЦЕНТ”
по научна специалност Туризм – 01.08.14 (Туризм,
Ориентиране и Планинско спасяване)
(ДВ, бр. 2010г.)

Книги, учебни пособия и студии

- „Основи на планинарството”** – Първа част – ISBN 954-8767-10-4 (2004г) – 203 стр.
– Втора част – ISBN 954-87-67-14-7 (2004г) – 109 стр.
– Трета част – ISBN 954-87-67-15-5 (2005г) – 90 стр.

Учебникът **„Основи на планинарството”** е предназначен за обучението на студенти и курсисти, обучавани за планински водачи. Този учебник може да се ползва още от класните ръководители и педагозите, водещи модул „Туризм” в училищата, както и всички, които извеждат групи в планината. Той е необходим на водачите, екскурзоводите и всеки, който проявява интерес към планинарството и туризма.

Учебникът ни запознава със същността на планинарството, туризма, алпинизма, ориентирането и спелеологията. Дава ни знания за закономерностите и характерните особености при водене на група в планината. Формира практически умения и навици за извеждане на групи от екстремни ситуации. Дава им знание за успешно и безаварийно водене на туристи в планината. Чрез учебника планинските водачи се подготвят за практикуване на нови алтернативни форми на туризма.

Учебникът е структуриран в три отделни самостоятелни части: „Туризм и туристическо ориентиране”, „Алпинизъм и спелеология” и „Опасности в планината и долекарска помощ”.

Първа част – „Туризм и туристическо ориентиране”

В първа глава се разглеждат въпроси, свързани с характеристиката и историята на туризма, видовете туризъм, екипировка и съоръжения. Внимание се отделя на биваците и бивакуването, на екологията и туризма, на туристическите обекти и маршрути. Съставена е методика за разработването на екомаршрути и екопътеки. Обърнато е внимание на предсказването на времето, комуникирането, флората, фауната и фолклора в планинските райони. Във втора глава се разглеждат въпроси, свързани с ориентирането на туриста по местни предмети, по маркировка, с карта и компас в непознатата местност.

Втора част – „Алпинизъм и спелеология”

В тази част се прави характеристика на алпинизма и приложението му в туризма. Отделя се внимание на екипировката и съоръженията, възлите и обвързванията, техниката на осигуряването, катеренето и слизането по скали, сняг и лед. Тук се разглеждат основите на спелеологията, елементите на пещерната среда, безопасното и безаварийно проникване в пещерите, опазването на карстовия ландшафт, флората и фауната. Засегнати са главните спелеоложки техники за проникване и излизане от пещери и пропасти, които са обект за спелеотуризм.

Трета част – „Опасности в планината.Долекарска помощ”

Тук се описват опасностите, свързани с планинския релеф, а така също климатичните и метеорологични особености като потенциален рисков фактор. Анализират се опасностите от субективен характер, които са предпоставка за инциденти в планината. В главата, посветена на долекарската помощ, се разглеждат : видовете рани, оказването на животоспасяваща помощ, провеждането на спасителна акция и транспонтирането на пострадалия.

„Ръководство по туризъм” – (2005 г.) – 169 стр.

Ръководството е адресирано най-вече към ученическия и младежки туризъм, към младите ръководители и учители, водещи модул „Туризъм”. Разделено е на две части като в първата са описани законовите постановки за провеждане на екскурзии и туризъм на учениците в РБългария. Тук са разгледани и въпросите за свободното време и лагерното дело.

Във втората част на ръководството туризмът е описан и разгледан като част от физическото възпитание и спорта. Разгледани са формите на планинския туризъм, организацията по настаняването, видовете биваци според времето и целите на бивакуването. Обърнато е внимание на екотуризма, опазването на околната среда и някои техники за оцеляване като палене на огън и приготвяне на храна. Във връзка с безопасността и безаварийното движение на учениците и младежите в планината са разгледани техниката на движение през различните местности, ориентирането и

комуникацията. Описани са опасностите, как да се справяме с тях и да оказваме долекарска помощ.

Целта на книгата е да бъде наръчник – ръководство в областта на ученическия и младежки туризъм.

Рожен – пътеводител за екотуризъм - Згуров, Т., Т. Тодоров – 95 стр. 2005г.

Този пътеводител обхваща туристическите обекти около Рожен и самата местност Рожен като туристически и духовен обект. Описана е част от флората в Родопите, където виреят над 1700 вида висши растения, някои от които растат само тук и носят името на планината: 90 вида от тях са балкански ендемити, 80 вида – български, а 15 от тях родопски. Рожен не е сред първенците-върхове, но е духовният връх на планината. Родопското чудо е уникалното българско явление – Роженски събор.

Освен описаните селища се разглеждат и близките резервати, които са обект за екотуризъм. Не на последно място тук са разгледани правилата за ползване и бране на билки и гъби, както и фолклорните празници около Рожен. За обвързване на тези обекти с местността Рожен са разработени три маршрута:

- 1) М. Рожен – вр. Сакарка със стара крепост и параклис. На това място за първи път е открит ендемитът силивряк – Орфеево цвете;
- 2) М. Рожен – Национална астрономическо обсерватория (НАО) – Янчова река – Чепеларе;
- 3) М.Рожен – Национална астрономическо обсерватория (НАО) – с. Момчиловци по старата граница (до 1912г.) и параклиът „Св. Георги“.

Книгата пътеводител има голяма практическа стойност за обучението на студентите и планинските водачи, защото показва как да се разработват и опазват маршрутите и околните обекти.

„Теория, практика и методика на обучението по спелеология“ – второ преработено издание ISBN 987-954-9358-33-9-2010г. 226 стр.

В монографичния труд „Теория, практика и методика на обучението по спелеология“ е обобщен опитът на автора в изследването на проблемите в спелеологията.

Монографията обхваща въведението в спелеологията. Тя е структурирана в три глави, увод и приложения.

Глава първа – Теория за спелеологията

В тази глава са разгледани появата, историческият преглед и развитието на спелеологията в света и в България. Описана и класифицирана е пещерната среда в системата, като са разгледани и отделните елементи на средата и системата.

Глава втора – Практика в спелеологията

Тук се разглежда проникването в пещерната среда, като се акцентира върху сигурността, риска и опасността. Разгледана е адаптацията на спелеолога в пещерната среда в практически аспект, принципите и методите за преодоляване формите на подземния релеф. Психичното състояние, регулирането и преодоляването на страха също са разгледани в тази глава. Описани са опитите за установяване състоянието на спелеолозите и спелеотуристите.

Глава трета – Обучение по спелеология

Тук са разгледани теоретическите, практически и методически проблеми при обучението на спелеолозите. Определени са средствата на специфичните изисквания за обучението по спелеология. Разгледани са методите и принципите в учебно-тренировачния процес при обучение на начинаещите спелеолози. Тук за първи път е описана системата за контрол и оценка на подготвеността на спелеолозите в теоретичната, физическата и специалната подготовка. Изготвена е и програма за обучение с методически указания за всяка методична единица.

„Родопите – културен и екотуризъм” – ISBN 954-8767-03-1 2006г. 126 стр.

Книгата **„Родопите – културен и екотуризъм”** е в две части – теоретическа и практическа.

Първата част разкрива ресурсите за екотуризъм, опазването на ландшафта и културното наследство. Тук се откроява и **теоретичната новост**, която въвежда методическите изисквания за изготвянето на туристически екопътеки и екомаршрути. Определени са отделните направления в екотуризма, както и етапите за изграждането на екомаршрут като цялостен продукт. Въвеждат се и критерии за подбор на места за екопътеки.

Втората част е посветена на **практическото изграждане** на екомаршрутите с културна насоченост в Западните Родопи. Тази част е оформена като пътеводител, но с пълно описание на географското положение на село Момчиловци и местностите около него. Направена е климатична характеристика на високопланинските места. Те ориентират туристите за дивните природни красоти и интересните исторически и културни обекти.

Маршрутите са разработени на базата на намиращите се параклиси в и около селото, природните дадености, прокараните пътеки и пътища. Маршрутите са направени така, че да има и функционално натоварване, което е подходящо за

културен туризъм на млади и стари. При описанието на параклисите се проследява историческото им развитие. В съдържанието има още азимутни таблици, карти и снимков материал. Трите маршрута са удобни за пешеходен, конен и колотуризм.

Целта на книгата е да запознае любителите на природата с културно-историческите ценности и е наръчник на обучаваните и обучени планински водачи, студенти и туристи.

„Карстовото богатство на с.Ягодина” – ISBN 978-954-8787-32-3 (2009 г.) – 60 стр., автори – Райчев, Д., Г. Райчев, Т.Тодоров

Книгата е разделена на две части: първата е свързана с карста в землището на с.Ягодина, а втората с маршрути за туризъм, екотуризъм и спелеотуризм.

В частта, в която авторите описват историята на проучванията те описват местоположението на с.Ягодина и карстовия район, както и проведените спелеоекспедиции и археологически разкопки в Ягодинската пещера и пещерите около с.Ягодина. През 1965 г.и последвалите ги по-късно усилен теренни проучвания са открити находки от керамични съдове, които стават предмет на по-специални проучвания. Открити са артефакти и палеолитни находки, които доказват присъствието на първобитния човек още преди 40 хиляди години.

Основният археологически обект в района е пещерното жилище в Ягодинската пещера. Днес то е превърнато в пещерна музейна сбирка.

В книгата е разгледано развитието на Ягодинския карст. Тук са описани и елементите на повърхностния карст като : ждрела, ували, карстови долини, кари, въртопи, скални мостове и арки. Описани са и пещерите в района на с.Ягодина.

Във втората част са описани 10 екомаршрута, които обхващат най-атраktivните места в района. Тук са описани пещерите, които могат да се използват за спелеотуризм.

„Културен и екотуризъм по стъпките на митичния Орфей – Доспат – Гела” – ISBN 978-954-8767-330 (2010 г.), 165 стр.

Книгата е структурирана в две части – теоретична и практическа. В теоретичната част са описани планината на Орфей, формите и характерните черти на алтернативния и екотуризъм, резерватите в района като ресурс за екотуризъм. Описани са и ресурсите за развитие на туризма в Смолянска област и по-специфично на културния туризъм.

В рамките на тази част накратко са разгледани орфизмът и Орфей.

Втората практическа част, започва с описание на маршрута Доспат – Гела – къде и в коя част на Родопите е разработен. Описан е по дни и етапи, както и всички селища и забележителности, през които минава. Тук са поместени и азимутните таблици на

маршрута, карта – кроки, карти, заснети с GPS и карта с денивелацията на етапите. Книгата е богата на снимков материал.

Статии

„Най-новата екопътека „Каньона на водопадите“ – списание „Туризм и отдых“ година 3, бр. 2 (19) – София, 2004 г.

В статията е описана екопътека, която се намира в резерват Сосковчето. Тя е уникална по своя характер поради множеството водопади, покрай които минава. Най – големият от тях е водопад Орфей и е с дължина 68 м.

Публикации

„Имената на пещерите и тяхната класификация“ – сборник „50 години пещерно дело в Чепеларе“ – 2002 г.

В тази публикация са изследвани имената на 84 пещери в Родопите и по – точно в Смолянска област. На тази база е изградена и система за класификацията им. Тя се състои от 11 групи, в които имената на пещерите са разпределени по определен признак.

„Методически изисквания за изготвяне на екомаршрути и екопътеки“, ISBN 1312-31-06, Годишник, том 2 Сборник доклади, Смолян, 2003 г.

При подбора и изготвянето на туристически екомаршрути и екопътеки е необходимо спазването на определени изисквания и критерии, които са подробно разгледани в публикацията. Описани са трите етапа, през които минава всяко едно изграждане на екопътека и маршрут (предварителен, повремени и послевременен). Такова разпределение по етапи се прави за първи път в системата на туризма.

„Туризм и необходимост от туристически маркировки“, Смолян, Годишник на ПУ „Паисий Хилендарски“ Филиал Смолян, 2004 г.;

Публикацията разглежда проблемите на туризма и необходимостта от качествена туристическа маркировка, която да е съобразена с европейските изисквания. Базата на туризма се изгражда и доразвива непрекъснато, като се

въвеждат нови технологии за усъвършенстването ѝ. Туристическата маркировка е част от тази база и нейното изграждане, развитие, стандартизиране и унифициране е важен фактор за това правилно развитие.

„Културен и екотуризъм в околностите на с. Момчиловци” – ISBN 1312-31-06,

годишник, том 3, 2005г., ПУ Филиал Смолян

Авторът изследва културния туризъм като социално-икономическо явление, като сложно единство от бизнес и културна атракция, а културните ценности като задължително условие за този вид туризъм. Такава атракция представляват екомаршрутите около с. Момчиловци, които са разгледани подробно в публикацията.

„Мотивацията при обучението на начинаещи спелеолози”, ПУ “Паисий Хилендарски”

Филиал Смолян, 2004 г., Съюз на учените в България клон Смолян

Публикацията е породена от продължителното наблюдение на автора в процеса на обучението и тренировката на начинаещи спелеолози. Той изследва какво мотивира спелеолозите да продължат да се занимават с този вид спорт. От проведеното изследване за входното ниво на мотивацията е установено, че съзнателната, а не подражателната мотивация е в основата на активната дейност на спелеолозите.

„Храната за оцеляване на човек в планината при екстремни условия, Методика”,

годишник ,2010г.,ПУ филиал Смолян

Хората, които ходят в планината е необходимо да имат познания за храната, която освобождава енергия за живот, движение и действия. Затова и в тази публикация е разгледано състоянието на глад, съответните усещания и определената дейност на организма, попадайки по – дълго време в екстремни ситуации , както и уменията за намиране на храна.

„Водата за оцеляване на човек в планината при екстремни условия, Методика”, д-р

Тодор Тодоров, доц. д-р Е. Гавраилов, годишник ,2010г.,ПУ филиал Смолян

Авторите разглеждат теориите за възникването на жаждата, която се появява при намаляване съдържанието на вода в тъканите и възстановяването на хомеостазата.

Водата взема основно участие в протичанено на всички процеси в организма и човек, попадайки в екстремна ситуация трябва да знае как и откъде да се снабди с нея.

„Алтернативни форми на туризъм в района на селата Кошница, Могилица и Арда”

Юбилейна международна научна конференция „Тенденции в развитието на съвременния туризъм”, ПУ „Паисий Хилендарски” Филиал Смолян, 15-17.10.2009 г.

В район, където се намират селата Кошница, Могилица и Арда преобладава преходно – континентален планински климат с подчертано беломорско влияние, от което следва и изключителното разнообразие на флората и фауната. Това изключително спомага за развитието на алтернативните форми на туризма като конен, коло и спелеотуризм, архитектурни и музейни атракции, биологични атракции, фотосафари с джипове. Има изградени и много маршрути.

„Опасности при планинския туризъм и преодоляването им”, Тодоров Т., Евгени Гавраилов, Юбилейна международна научна конференция „Тенденции в развитието на съвременния туризъм”, ПУ „Паисий Хилендарски” Филиал Смолян, 15-17.10.2009 г.

Все повече любители на планината се занимават с различните форми на планински туризъм. Затова те трябва добре да познават обективните и субективни опасности, които планината крие. Обективните обхващат опасностите, свързани със строежа и релефа на планината, както и климатичните ѝ и метеорологични особености. От друга страна субективните са свързани с поведението на човека, с което той предизвиква неблагоприятната проява на обективно съществуващи явления в планината.

„Община Рудозем – център на пешеходен туризъм”, Юбилейна международна научна конференция „Тенденции в развитието на съвременния туризъм”, ПУ „Паисий Хилендарски” Филиал Смолян, 15-17.10.2009 г.

Община Рудозем се намира в най-югоизточната част на Западните Родопи по долините на река Арда, Чепинска и Елховска. Нейното местоположение благоприятства

за развитието на туризма. Планинският релеф, природните дадености, флората и фауната са причина за изграждането на множество маршрути за пешеходен туризъм, които са разгледани подробно в публикацията.

„Опасности и оцеляване при екстремен спелеотуризъм”, Тодоров Т., Петър Недев, Евгени Гавраилов, Юбилейна международна научна конференция „Тенденции в развитието на съвременния туризъм”, ПУ „Паисий Хилендарски” Филиал Смолян, 15-17.10.2009 г.

В пещерата човек попада в различна обстановка от тази, в която живее и работи. Проникването и преодоляването на елементите на пещерната среда е свързано с рискове и опасности, но те трябва да бъдат допустими, умерени и лесно преодолими. Затова човек трябва да притежава умения и навици, които да доведат до свеждането им до минимум. Най-типичните опасности от обективен характер са тъмнината, високата влажност и ниската температура, а тези от субективен характер – самонадеяност, неправилно избрана екипировка и маршрут.

Температурни изменения и хипотермията като стресови агенти. Топлинна защита, Международна научно-практическа конференция „Човек, Природа, Здраве”, Сборник Том I, Пампорово 3-4.11.2000 г.

Нашите пещери са със сравнително ниски температури на въздуха и в комбинация с високата влажност причиняват преохлаждане на човешкото тяло. В отговор на студовото дразнене в организма се „включват” химическите и физически механизми на терморегулацията, повишава се топлопродукцията на организма като се преминава през четири топлинни защиты. Хипотермията е тежко състояние, поставящо живота на спелеолога в опасност.

„Методика на една спасителна акция”, Международна научно-практическа конференция „Човек, Природа, Здраве”, Сборник Том II, Пампорово 3-4.11.2000 г.;

Подценяването на типичните опасности в пещерата довежда до изпадането в екстремни ситуации. В повечето случаи това води и до провеждане на спасителна акция. В методическо отношение за провеждането на една такава акция е важно предварителната подготовка, която се състои в събиране на сведения за самата ситуация и в подбор на необходимата екипировка и комуникация. За се проведе успешно спасителната акция, трябва внимателно да се проучи методът за проникване и спасяване.

„Карстов ландшафт и състояние на изворните води”, Международна научно-практическа конференция „Човек, Природа, Здраве”, Сборник Том I, Пампорово 3-4.11.2000 г.;

Замърсяването на карстовия ландшафт е тясно свързано със състоянието на изворните води и тяхната годност за използване им за битови и промишлени цели. Карстовият район, който започва от курортния комплекс Пампорово и свършва до река Бяла на изток, е водосборен район на извор Хубча. От направените наблюдения (онагледени са в таблиците в публикацията) върху този извор, както и тези, които се намират над него, се наблюдава замърсяване на извор Хубча, а тези над него са годни за пиене.

„Спелеология и групова психология”, Балканска конференция на младите учени, Пловдив, 2005 г.

Преди да влезе човек под земята в пещерната среда, трябва да бъде психически и физически подготвен. Не е достатъчно само да притежава най-доброто оборудване или технически познания, но и трябва да умеє да работи в екип с останалите спелеолози от групата. Редица методи позволяват да се определи доколко ще бъде успешна дейността на групата. На този важен аспект, спелеолозите не винаги обръщат внимание, а той заслужава такава.